

Informační bulletin 1/2012

Co je NIQES

NIQES je oficiální zkrácený název projektu Národní systém inspekčního hodnocení vzdělávací soustavy v České republice. Je spolufinancován z evropských strukturálních fondů prostřednictvím Operačního programu „Vzdělávání pro konkurenceschopnost“. Celková finanční zabezpečení projektu má hodnotu 296 242 042 Kč. Projekt byl zahájen 1. 7. 2011, je rozvržen na tři roky, tedy do června 2014.

Klíčové aktivity projektu - Projekt NIQES se skládá ze 4 Klíčových aktivit.

KA 01

Výstupem první klíčové aktivity bude tzv. Bílá kniha ČŠI – dlouhodobá podrobná koncepce České školní inspekce na příštích 20 let. Ucelený soubor nástrojů, metod a postupů kontroly a hodnocení vzdělávacích procesů, odpovídající současným moderním požadavkům.

Podrobnosti se dočtete na str. 2

KA 02

Smyslem druhé klíčové aktivity je vytvoření podpůrného systému, elektronického nástroje pro tvorbu a hodnocení školních vzdělávacích programů, společně užívaného ČŠI i školami, který usnadní interakční tvorbu a průběžnou modifikaci ŠVP v jednotlivých školách.

Více o této klíčové aktivitě se dočtete na str. 3

KA 03

Třetí klíčovou aktivitou je rozvoj vzdělávání pro systém inspekčního hodnocení.

Informace o této klíčové aktivitě naleznete na str. 4

KA 04

Poslední, čtvrtá klíčová aktivita, v současné době asi nejznámější, se zabývá vývojem a zprovozněním elektronického systému pro „Národní šetření výsledků žáků v počátečním vzdělávání“, tedy pro tzv. plošné testování znalostí a dovedností žáků pátých a devátých tříd.

Podrobnosti o čtvrté klíčové aktivitě naleznete na str. 5

První generální zkouška testování v 5. a 9. třídách proběhne 21. května - 8. června 2012

„Nejlepší školy vědí, v čem jsou dobré a v čem se mají zlepšit“

Mgr. Olga Hofmannová
ústřední školní inspektorka

Vážené kolegyně a vážení kolegové,

procházíme zásadními změnami vzdělávacího systému ČR. Jsem hluboce přesvědčena, že právě dobří a informovaní učitelé jsou jedinou zárukou kvality vzdělávání, a ráda bych Vás tak pozvala k zamýšlení nad zásadními otázkami transformace inspekčního systému. Projekt NIQES - „Národní systém inspekčního hodnocení vzdělávací soustavy v České republice“ je možností, jak naplnit novou vizi České školní inspekce a vytvořit podpůrný systém, kde můžete získat užitečné informace pro zlepšování práce ve školách. V prvním čísle tohoto bulletinu Vám představím čtyři

strategické cíle změn v inspekčním hodnocení škol.

1. ČŠI potřebuje vytvořit kapacity pro vývoj nových postupů a nástrojů a chce se stát místem, kde se budou setkávat prizvaní

odborníci z praxe s těmi, kdo o školách rozhodují nebo připravují učitele na vysokých školách.

2. V prvním čtení jsme již vyhodnotili více než 12 tisíc školních vzdělávacích programů v mateřských, základních a středních školách. Ukazuje se, že školy často v dobré víře napsaly řadu dokumentů, které stát pro posouzení jejich školní strategie nepotřebuje v takovém rozsahu. Proces tvorby a hodnocení ŠVP byl administrativně velmi složitý a jedním z cílů projektu je vytvořit pro školy ICT podporu tak, aby každý učitel mohl se ŠVP snadno pracovat a dokument se tak nestal neživým papírem v agendě ředitele.
3. Změny v inspekčním hodnocení budou nutně potřebovat také dobře připravené lidi, kteří je budou naplňovat. Na společných vzdělávacích akcích se budou s novými postupy a nástroji seznamovat nejen inspekční pracovníci, ale také učitelé a ředitelé.
4. Poslední aktivita projektu pomáhá vytvořit společnou infrastrukturu pro elektronické sledování výsledků vzdělávání jak pro potřeby hodnocení vzdělávacího systému na národní úrovni, tak pro potřeby učitelů nebo žáků ve školním prostředí. Celý systém umožní po dokončení v roce 2013 zjišťovat výsledky v různých předmětech a oblastech vzdělávání tak, aby učitelé, ale i ti, kteří rozhodují o financování potřeb škol, mohli poznat, kde žáci a školy skutečně podporu ve vzdělávání potřebují.

Podrobnější informace o naší práci i o samotném projektu najdete na www.niqes.cz a www.csicr.cz.

KA 01

Vývoj integrovaného systému inspekčního hodnocení vzdělávací soustavy

Cílem klíčové aktivity je vytvořit integrovaný systém inspekčního hodnocení pro evaluaci efektivity vzdělávací soustavy a vývoj strategických nástrojů pro hodnocení kvality poskytovaného vzdělání na národní i regionální úrovni a v mezinárodním kontextu. Budou vymezeny soubory inspekčních standardů pro všechny segmenty počátečního vzdělávání ve vazbě na stupně vzdělání. Tyto standardy budou koncipovány jako soubory metodik, nástrojů, kritérií a ukazatelů, které budou umožňovat sledování pokroku vzdělávacích institucí při rozvoji klíčových kompetencí u žáků v počátečním vzdělávání v šesti obsahových osách vzdělávání – čtenářská gramotnost, matematická gramotnost, přírodovědná gramotnost, sociální gramotnost, rozvoj jazykových znalostí, schopnost efektivně pracovat s informacemi a využívat moderní informační technologie.

Slabé stránky výchozího stavu lze shrnout do několika bodů:

1. Nedostatečné zázemí pro hodnocení vzdělávací soustavy a absence strategických nástrojů pro hodnocení efektivity a kvality poskytovaného vzdělávání neumožňující objektivně analyzovat stav vzdělávání na národní, popř. regionální úrovni či v mezinárodním kontextu;
2. Nejednotný přístup k vyjádření kvality vzdělávání a nejasnost terminologie v základních kurikulárních dokumentech a absence usnadňující infrastruktury pro posílení systému informací o vzdělávacích možnostech;
3. Absence komplexního systému informací o kvalitě vzdělávání, kdy nepropojenost stávajících informačních systémů vyvolává především ve školách zvýšenou administrativní zátěž při násobném výkaznictví;
4. Nedostatečná identifikace diferencovaných informačních potřeb o kvalitě vzdělávání u jednotlivých skupin uživatelů.

Hlavním cílem aktivit v této části projektu je tak eliminace uvedených nedostatků vytvořením celého systému inspekčních postupů, které povedou k jednoznačné interpretaci výsledků tohoto procesu srozumitelné všem jeho aktérům,

tj. jak odborné pedagogické, tak také rodičovské veřejnosti.

Zjednodušeně lze tento systém vnímat jako naplnění následující matice:

Proces	Institucionální hodnocení	Implementace RVP do ŠVP	Čtenářská gramotnost	Matematická gramotnost	Přírodovědná gramotnost	Sociální gramotnost	Jazyková gramotnost	ICT gramotnost
Metodika								
Nástroje								
Indikátory								
Interpretace								

Pro každou z uvedených kategorií hodnocení tak bude vyvinuta samostatná metodika a současně nástroje jejího uplatnění v inspekční praxi. Pro všechny nástroje je pak nezbytné definovat soubor kvantitativních a kvalitativních ukazatelů výstupu (indikátorová soustava) a jejich následnou interpretaci v úrovních dle jednotlivých cílových skupin, jimž jsou výstupy inspekčních činností určeny. Současně je však nezbytné zohlednit možné SVP žáků a studentů, což si lze vyložit jako další specifické matice podle dílčích či kombinovaných druhů handicapů a dysfunkcí, resp. talentu či pozitivní predispozice.

V realizační fázi bude provedeno pilotní ověřování pro každou obsahovou osu, pro kterou bude zjišťována účinnost podpory rozvoje klíčových schopností v počátečním vzdělávání, na reprezentativním vzorku 200 škol (souběžně vždy pro dvě gramotnosti). Pilotní ověřování zajistí členové projektového týmu – zaměstnanci regionálních poboček ČŠI. Tito projektoví pracovníci budou současně zodpovědní rozhodujícím způsobem za následná distanční školení pedagogických pracovníků z pozice regionálních tutorů e-learningové platformy, která bude spuštěna po pilotním ověření a jeho evaluaci. Pouze menší část pilotní terénní práce bude spočívat na externích expertech realizujících dodavatelské zajištění. Ti se však budou průběžně podílet na hodnocení pilotního ověřování a zajistí zpětnovazební zapracování jeho výsledků do testovaných metodik, nástrojů a vzdělávacích podkladů.

Výsledkem naplnění uvedených cílů bude strategický dokument Dlouhodobý záměr rozvoje České školní inspekce v České republice do roku 2020 – Bílá kniha ČŠI 2020. Tento dokument bude reflektovat rozvoj metodologie systému pro identifikaci úspěšně fungujících vzdělávacích institucí v počátečním vzdělávání a definovat dlouhodobé záměry inspekční činnosti.

KA 02 Inspekční hodnocení školních vzdělávacích programů (EPIS)

Cílem klíčové aktivity projektu je vytvořit systém pro inspekční hodnocení a validaci ŠVP (zajištění souladu s RVP) a vybudovat usnadňující infrastrukturu pro tvorbu a průběžnou modifikaci dokumentace ŠVP pro školy, která by významně snížila administrativní náročnost a zátěž vedení škol, inspekčních i pedagogických pracovníků při práci s tímto základním dokumentem.

Cílem klíčové aktivity projektu je vytvořit systém pro inspekční hodnocení a validaci ŠVP (zajištění souladu s RVP) a vybudovat usnadňující infrastrukturu pro tvorbu a průběžnou modifikaci dokumentace ŠVP pro školy, která by významně snížila administrativní náročnost a zátěž vedení škol, inspekčních i pedagogických pracovníků při práci s tímto základním dokumentem.

Vznikne systém sdílený ČŠI a všemi školami zapsanými ve školském rejstříku s povinností vzdělávat podle ŠVP. Záměrem je významně usnadnit organizování práce se ŠVP ve školách, zlepšit klima pro reformu a zajistit možnost průběžného sledování naplňování cílů vzdělávání. Snahou je vytvořit standardizovaný nástroj usnadňující školám tvorbu a práci se školními vzdělávacími programy

a založení evidence inspekcí validovaných školních vzdělávacích programů. Tato evidence bude široce dostupná a bude mít roli zásobníku příkladů dobré praxe s návody správného zpracování ŠVP v souladu s požadavky rámcových vzdělávacích programů. Toto řešení zajistí zejména podporu škol, které nemají dostatečné personální kapacity na vlastní vývoj ŠVP, a zlepší kvalitu a objektivitu informací laické veřejnosti o činnosti škol.

ŠVP připravené v první etapě implementace RVP do škol jsou zpracovány ve velmi rozdílné kvalitě a rozsahu. Školy do svých ŠVP zařadily řadu nadbytečných informací z operativního řízení a zatěžovaly své PP nadměrnými administrativními činnostmi. Takto zpracované a předložené ŠVP způsobovaly i problémy při jejich formálním hodnocení Českou školní inspekcí v prvním čtení. Projekt se zaměří na řešení následujících rizik zjištěných Českou školní inspekcí:

1. Více než hodnocených 60 % ŠVP nemělo úroveň požadovanou školským zákonem a národními RVP, kdy nejčastějšími problémy byla nízká úroveň zpracování obsahu učiva, správné nastavení podpory žáků se ŠVP a žáků nadaných a nastavení vlastního hodnocení výsledků vzdělávání žáků;
2. Nejednotný přístup k vyjádření kvality vzdělávání a nejasnost terminologie v základních kurikulárních dokumentech, absence usnadňující infrastruktury pro tvorbu a hodnocení školních vzdělávacích programů;
3. Nedostatečná identifikace diferencovaných informačních potřeb o kvalitě vzdělávání u jednotlivých skupin uživatelů;
4. Nutnost další rychlé adaptace na reformu ve školách; malá pozornost sledování účinnosti přijatých nápravných opatření;
5. Silné setrvačnostní tendence působící proti změnám v počátečním vzdělávání, malá informovanost veřejnosti o úloze a cílech reformy.

Obě pilotní ověřování budou provádět členové projektového týmu – zaměstnanci regionálních poboček ČŠI a terénní spolupracovníci (celkem cca 650 osob). Tito projektoví pracovníci budou současně zodpovědní rozhodujícím způsobem za následná distanční školení pedagogických pracovníků z pozice regionálních tutorů e-learningové platformy.

V první fázi realizace této aktivity bude provedena analýza, která se zaměří jednak na rozbor identifikovaných chyb v již kontrolovaných ŠVP a jednak na vývoj nových hodnotících postupů pro ŠVP v souladu s novými metodikami a nástroji vyvíjenými v rámci první klíčové aktivity projektu. Součástí analýzy bude také vypracování implementačního schéma včetně doporučení nejvhodnějšího modelu integrace do informačního systému ČŠI. Důraz bude kladen i na interpretační část analýzy, jejímž cílem bude správná volba způsobů prezentace výstupů pro jednotlivé cílové skupiny uživatelů.

Poté bude realizován vývoj a následný provoz platformy pro sběr a záznam zjišťovaných dat a jejich následné zpracování v rámci informačního systému ČŠI, zahrnující nástroje pro implementaci metodiky pro validaci ŠVP, implementaci souborů hodnotících kritérií pro formativní hodnocení na úrovni školy a vzdělávacího programu podle stupňů vzdělání,

souborů formativních hodnotících kritérií v šesti obsahových osách pro inspekční hodnocení výsledků a účinnosti pedagogických procesů a implementaci šesti samostatných metodik pro hodnocení účinnosti podpory rozvoje vybraných klíčových schopností, včetně příslušných nástrojů. Součástí platformy bude i elektronický výukový systém pro zaškolení všech potenciálních uživatelů (inspekční pracovníci, učitelé, ostatní pracovníci škol, pracovníci státních organizací a dalších organizací v resortu apod.).

V prvním pilotním ověření této platformy bude zapojeno 300 škol ze všech stupňů vzdělávání. Výběr zohlední charakteristiky doporučené experty. Součástí bude ověřování nástrojů zpětné vazby směrem k ředitelům a ostatním pedagogickým pracovníkům.

Druhé ověřování již bude mít charakter generální zkoušky, do níž budou zapojeny v rámci testování funkcionalit systému všechny školy zařazené ve školském rejstříku s povinností vzdělávat podle ŠVP a všichni inspekční pracovníci. Vhodnou formou budou nabídnuty také informace pro rodiče a žáky. V této části aktivity tak již budou plnohodnotně zapojeny všechny cílové skupiny projektu.

Obě pilotní ověřování budou provádět členové projektového týmu – zaměstnanci regionálních poboček ČŠI a terénní spolupracovníci (celkem cca 650 osob). Tito projektoví pracovníci budou současně zodpovědní rozhodujícím způsobem za následná distanční školení pedagogických pracovníků z pozice regionálních tutorů e-learningové platformy a při obsluze zřízeného HELPDESKu.

Součástí pilotního ověřování bude také výzkum názorů a postojů

všech zapojených příslušníků cílových skupin a zainteresovaných subjektů k problematice kvality hodnocení ŠVP. ČŠI následně zajistí ověření úrovně a správnosti nastavení systému i pro vlastní hodnocení ve školách.

KA 03 Rozvoj vzdělávání pro integrovaný systém inspekčního hodnocení

Jednou ze stěžejních podmínek úspěšnosti vzdělávacího procesu je kvalitní informovanost jeho účastníků. V rámci projektu je kladen velký důraz na vzdělávání, a to jak inspekčních pracovníků, tak učitelů a ředitelů škol, kteří budou mít zájem využít informace a návody ČŠI pro svou práci. V počáteční fázi byl zpracován koncepční dokument pro inovaci systému dalšího vzdělávání inspekčních pracovníků vyplývající z transformace a modernizace národního inspekčního systému. V současné době je pozornost soustředěna na vytváření nových vzdělávacích programů, které budou posléze včleněny do vzdělávacího systému České školní inspekce.

Důležitou podmínkou efektivního uplatnění nových inspekčních metod, postupů a nástrojů v praxi je samozřejmě jejich pochopení a ovládnutí jak školními inspektory, tak pedagogy ve školách. Pro zajištění vysoké kvality inspekčního hodnocení a poskytování správných a aktuálních informací v oblasti vzdělávací problematiky je nutné, aby měli inspekční pracovníci hluboké mnohostranné znalosti. Rozsáhlá transformace a inovace ČŠI na ně klade vysoké nároky. Vyžaduje zejména vynikající znalost školské legislativy, hlubokou informační gramotnost a v neposlední řadě také komunikační schopnosti. Pro udržení profesionálního přístupu je tedy žádoucí rozvíjet osobnostní a prezentační dovednosti stávajících inspekčních pracovníků, přizvaných odborníků a lektorského sboru České školní inspekce. Zapojení těchto skupin ve vzdělávacích programech vytvoří mechanismus, který přímo přenesení příklady dobré praxe do škol.

Neméně důležitá je i účast inspekčních pracovníků v dalším vzdělávání učitelů ve společných vzdělávacích programech. V rámci této klíčové aktivity mj. předpokládáme i vznik konzultačních center a také zajištění provozu Helpdesku.

Vytvoříme kapacity pro další vzdělávání a adaptaci na nové inspekční postupy pro inspekční pracovníky.

Projekt zasahuje i do dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, proto vznikne nabídka dalšího vzdělávání nejen pro inspekční pracovníky, ale i pro ředitele škol a pedagogy.

KA 04 Národní šetření výsledků žáků v počátečním vzdělávání

Školská reforma probíhající v rámci rozsáhlé transformace vzdělávacího systému ČR rozvolňuje vzdělávací procesy v jejich struktuře, metody výuky jsou variabilní, vyučovaná témata mohou být v různých školách různě zařazena. Vzdělávací instituce nemají systémovou zpětnou vazbu o výsledcích své činnosti, neboť hodnocení výsledků provádějí autonomně podle vlastních kritérií a stupnic. Stejnou absenci zpětné vazby pocítují i řídicí orgány. Z tohoto důvodu v posledních letech sílí tlak na vytvoření jednotné evaluační autority.

Cílem 4. klíčové aktivity je vybudovat evaluační cluster pro národní šetření a pro periodické zjišťování vědomostí a dovedností žáků a studentů.

Dosavadní aktivity v této oblasti však doposud nenabízejí vhodnou platformu pro požadované aplikace, ať již z důvodů legislativních, tak také nevhodně zvolené koncepce (zastaralost procedur, nereflektování technologického vývoje, zejména v oblasti IT, vysoká provozní finanční náročnost apod.). Vytvoření jednotného testovacího a evaluačního rozhraní pro účely národních šetření výsledků žáků je tedy logickým vyústěním současného stavu.

Cílem 4. klíčové aktivity je vybudovat evaluační cluster pro národní šetření a pro periodické zjišťování vědomostí a dovedností žáků a studentů a pro ladění vzdělávacích procesů. Vzhledem k vysoké odborné náročnosti řešené problematiky projekt počítá s plným dodavatelským zajištěním této klíčové aktivity. Společným výstupem všech dílčích cílů je vybudování a ověření systému s celostátním dosahem.

V koncepční fázi této aktivity byl proveden průzkum skutečné situace na školách z hlediska vybavení výpočetní technikou a možností připojení k internetu a bylo vypracováno zadání pro výběr generálního dodavatele

expertního návrhu včetně obsahového zadání, vývoj specifické softwarové aplikace a pronájmu výpočetních kapacit včetně zajištění nezbytné konektivity.

V přípravné fázi systémového řešení byla analyzována technická část řešení, definice cílů a prostředků aplikace, stanovena koncepce použité technologie a proveden základní průzkum možností realizace. Součástí následného vývoje aplikační vrstvy pak bude provedeno nezbytné testování aplikačního software a zajištěno proškolení všech budoucích klíčových uživatelů systému.

Nezbytnou součástí realizace předemtné klíčové aktivity bude metodické a logistické zajištění platformy, tj. zajištění obsahové náplně (testovací sady pro zadané úrovně a předmětovou skladbu), zpracování provozních a uživatelských manuálů, on-line nápověd a doporučení a vývoj specifické e-learningové aplikace distanční výuky vlastní obsluhy uživatelského software.

Společným výstupem všech dílčích cílů je vybudování a ověření systému s celostátním dosahem.

Finální fází bude implementace a zprovoznění celého systému. Ke zprovoznění dojde v několika etapách:

1. etapa – pilotáž; 2. etapa – testovací provoz, první generální zkouška proběhne v červnu 2012 a druhá v červnu 2013. Se spuštěním plného provozu platformy se počítá od června 2014.

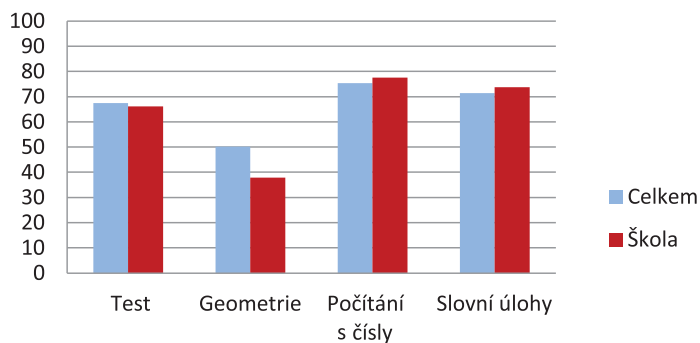
První etapa, pilotní ověřování systému testování v 5. a 9. ročnících základních škol a odpovídajících ročnících nižších stupňů víceletých gymnázií, proběhla v prosinci 2011. V této etapě se jednalo pouze o základní prověření možností elektronického testování a ověření jeho logistického modelu. Jednalo se především o ověření technické realizovatelnosti testování, zjištění ze samotných výsledků testů nebyla hlavní prioritou. **Na následující straně naleznete grafy ilustrující úspěšnost škol při pilotní zkoušce.**

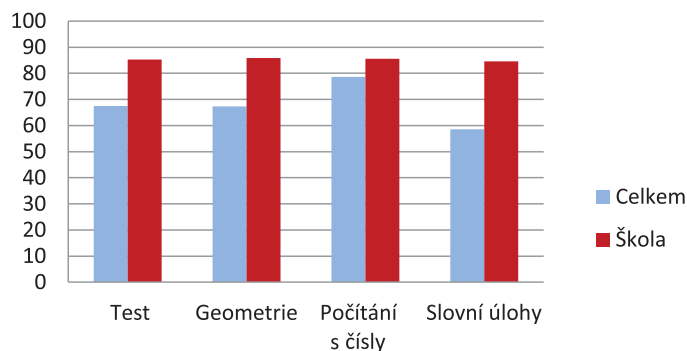
„Národní šetření výsledků žáků v počátečním vzdělávání“
Výsledky Pilotní zkoušky

Úspěšnost školy v testech podle kategorií – GRAFY

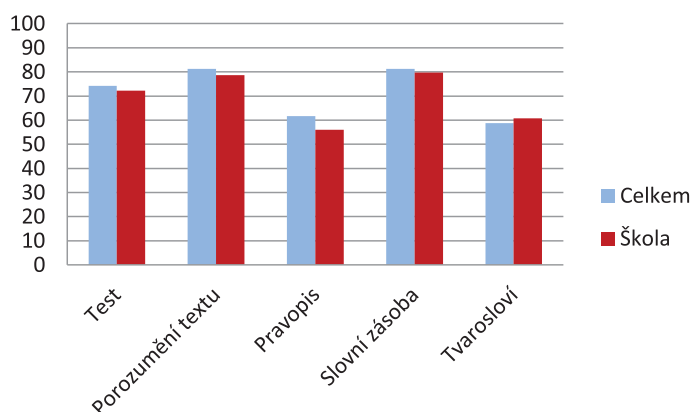
Matematika 5. ročník

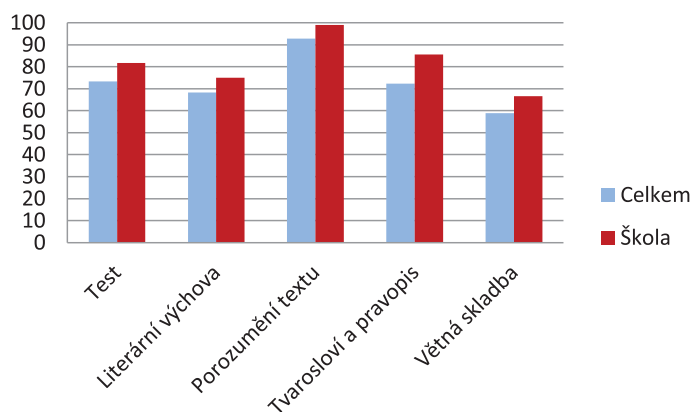
Matematika 9. ročník

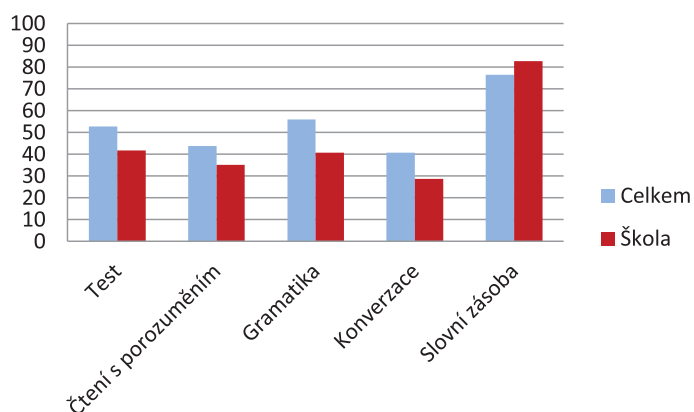
Český jazyk 5. ročník

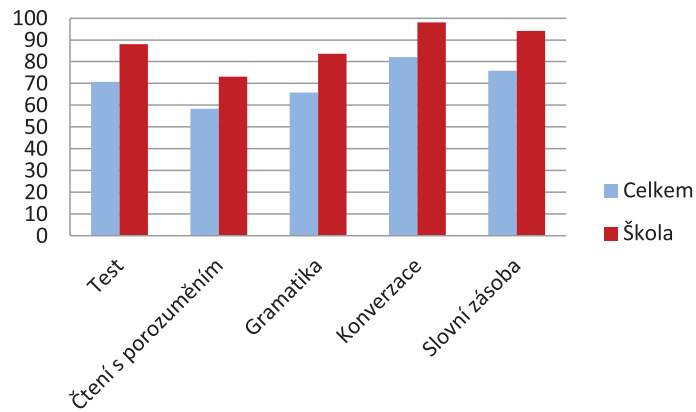
Český jazyk 9. ročník

Anglický jazyk 5. ročník

Anglický jazyk 9. ročník

Otázky a odpovědi k testování

Jaký je rozpočet této části projektu?

Zakázka na vytvoření elektronického nástroje testování má hodnotu 92 milionů Kč bez DPH, z toho na samotnou problematiku certifikovaného testování (doposud označovaného jako testování v 5. a 9. třídách) je určeno přibližně 50 mil. Kč. Kromě samotného systému certifikovaného testování je v zakázce požadováno například ještě následující plnění:

- *Školní testování* – on-line webové rozhraní pro zadávání testů, jejich realizaci a vyhodnocení zdarma k dispozici pro všechny učitele
- *Domácí testování* – on-line webové rozhraní pro realizaci samotných testů včetně vyhodnocení zdarma k dispozici pro širokou veřejnost, může být tedy využito k domácí přípravě žáků
- Platforma pro vytváření vlastních *e-learningových kurzů včetně workflow*, volně k dispozici pro učitele
- Modul umožňující škole realizaci *přijímacích řízení s využitím vlastních testů* v modulu školního testování

- Modul *otevřené testové banky úloh* sloužící testovacím částem systému se sofistikovaným reportovacím modulem a podrobnou statistikou historie úloh a odpovědí (nejčastěji vybrané chybné odpovědi, časová náročnost řešení úlohy, návraty apod.) vedoucí k sestavování testů dané obtížnosti
- Jednoduchá platforma pro vytváření a hosting vlastní *webové prezentace školy*.

Proč byla zvolena aplikace, která se instaluje?

Nejdůležitější důvody, proč byla zvolena aplikace, která se instaluje, neboli tzv. tlustý klient, pro certifikované testování, vycházejí z podrobné ICT analýzy prostředí škol:

1. *Různorodé ICT prostředí ve školách a stáří PC.* Ve školách jsou používány PC různého stáří s různými verzemi operačních systémů i internetových prohlížečů. V tomto prostředí by nebylo bez instalace tlustého klienta možné nalézt dostatečný standard umožňující pokročilejší vlastnosti provozovaného systému bez vyvolání nákladů na vybavení škol technikou a SW.
2. *Nedostatečné připojení k internetu a jeho trvalá kvalita na straně škol.* Díky volbě tlustého klienta mohou být použity pro testování i k internetu nepřipojené počítače, tlustý klient tak eliminuje rizika spojená s poruchou připojení během samotného testování. Během testování lze tedy libovolně přecházet mezi stavem on-line a off-line. Pokud by byl zvolen tzv. tenký klient a tedy provoz on-line, při každém výpadku by muselo být testování ukončeno.
3. *Optimalizace využití připojení dané školy.* Při testování je totiž připojení k internetu využito minimálně a není v tomto smyslu nijak narušen provoz školy.
4. *Provozní náklady.* Pro budoucího provozovatele, Českou školní inspekci, není třeba navyšovat provozní kapacity vlastního datového centra na závratné limity využitelné přitom jen jednorázově, protože stahování dávek s testy do školních aplikací může probíhat průběžně před samotným testováním a dá se rozložit. Stažené dávky mohou být ve školách i ve velkém předstihu, protože pro samotné spuštění je nutné dešifrovat kódy, jejichž distribuce je možná až před samotným zahájením.
5. *Instalace tlustého klienta je velmi jednoduchá, rychlá* a děje se pouze *jednorázově*, protože aplikace disponuje funkcí autoupdate, při existenci nové verze se sama při dalším používání přeinstaluje.

Bude nutné školy v souvislosti s testováním nějak dovybavovat ze strany ICT?

Díky automatickému generování různých testů, volbě tlustého klienta, nízké náročnosti na připojení k internetu, certifikované testování nevyvolává a nebude vyvolávat nároky na investice do prostředků ICT na straně škol. Postačující bude i stávající počet PC ve školách, protože v každé škole bude možné organizovat testování po „dávkách“ studentů v závislosti na počtu PC konkrétní školy.

Zeptali jsme se za Vás aneb jak je to s testovými úlohami

Kdo vymýšlel testy na prosincové pilotní testování? K čemu vlastně plošné testování je? Dotazy na téma „testování“ se začaly množit, proto jsme je za Vás položili garantovi obsahu plošných testů pro 5. a 9. třídy Petru Suchomelovi.

Kdo vytvářel testové úlohy pro pátáky a devátáky, které byly použity při prosincovém testování? Kolik to bylo lidí? Jak dlouho to trvalo?

Výsledek dobře udělaného plošného testu je jakýsi signál. Bud' potvrdí naše očekávání, anebo ukáže nějakou odchylku a zviditelní ji.

Testové úlohy pro prosincový „pilot“ vytvářel malý, zhruba pětičlenný autorský tým složený z pedagogů, z nichž někteří již mají zkušenosti s přípravou testových úloh pro podobná plošná šetření. Příprava testů byla zahájena v průběhu července 2011. Pro první celoplošnou generální

zkoušku v létě 2012 se autorské týmy zvětší přibližně na dvojnásobek, protože úloh a testů bude potřeba více.

Jak se připravují testové otázky?

Záleží na tom, o jaký typ testů se jedná. Jiná je příprava u srovnávacích testů, jiná zase u testů ověřovacích. Obecně lze říci, že cesta k dobrému testu je dlouhá, obsahuje tvorbu úloh, hrubou oponenturu, pilotáž, položkovou analýzu, další oponenturu, pretestaci, korektury. Standardně to představuje zhruba rok práce.

Scio připravuje testy, které porovnávají testované děti mezi sebou. My chceme ověřit, zda testování žáci zvládnou dovednosti, dané minimum, vymezené standardem.

Nelze využít pro plošné testování třeba již existující úlohy z procvičovací sbírek nebo testy připravené např. společností Scio?

Již existující testy nelze v tomto případě použít. Ve sbírkách bývají často úlohy ověřující více dovedností najednou, většina je jich obtížnějších nežli připravované úlohy pro plošné testování, které by měly ověřovat minimální standard. Naše potřeba je jiná, chceme rozpoznat, jakou konkrétní dovednost žák má či naopak nemá, pokud tu kterou úlohu nevyřeší. Jedním z našich cílů je, aby testování mělo diagnostický efekt, proto bude většina úloh jednoduchých.

Základním cílem plošného testování je zpětná vazba pro děti, pedagogy i tvůrce standardů.

Scio připravuje jistě kvalitní testy, ty ale mají primárně za cíl porovnat testované žáky mezi sebou. My chceme ověřit, zda testování žáci zvládnou dovednosti vymezené standardem. Testy společnosti Scio mají tedy jiný cíl a z toho plyne jejich odlišný obsah i struktura.

Jaké typy úloh budou použity při prvním plošném testování, budou např. u cizích jazyků zařazeny i úlohy s poslechem?

Převážná většina úloh bude jednoduchá a bude testovat jen jednu dovednost. Avšak v případě, že žák úspěšně vyřeší většinu úloh v první části testu, se mu v druhé části zobrazí i úlohy kombinující třeba více dovedností najednou. Testy tedy budou mít variabilní druhou část. To umožní poskytnout zpětnou vazbu i průměrným a dobrým žákům. Pokud jde o poslech, úlohy vycházející z poslechu u cizích jazyků budou. Třetím významným rozdílem oproti prosincovému „pilotu“ bude zařazení úloh s tvorbou odpovědi – žáci nebudou odpověď jen vybírat z nabídky, ale u některých úloh ji budou zapisovat jako číslo, slovo nebo jednoduchý výraz.

K čemu je takové plošné testování vůbec dobré, jaký má cíl?

Základním cílem je zpětná vazba pro žáky i pro pedagogy. V určitých přelomových bodech má plošné testování smysl, protože umožňuje posoudit, co žák umí a neumí ve vztahu k obecné normě, kterou minimální standard je. Setrou se například vlivy různě přísného známkování na jednotlivých školách a žák uvidí, jestli umí (alespoň pokud jde o dovednosti, které lze testovat) bez ohledu na známku stejně, méně nebo více, než odpovídá požadavkům standardu. Učitel získá nezávislý obrázek o svých žácích. Tvůrci standardů získají možnost posoudit, jestli je standard nastaven správně. Výsledek dobře udělaného plošného testu je jakýsi signál. Buď potvrdí naše očekávání, anebo ukáže nějakou odchylku a zviditelní ji. Kromě toho jsou výsledky z plošného testování užitečné i pro toho, kdo celé vzdělávání řídí.

Kdo je Petr Suchomel

- nar. 1967
- vystudoval biochemii na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy
- získal pedagogické vzdělání pro výuku chemie
- byl ředitelem gymnázia PORG, prvního osmiletého gymnázia u nás
- od roku 1999 se věnuje metodologii testování
- pracoval pro společnost Scio

Doporučujeme ...

Chcete-li vědět více o testování v evropském kontextu, doporučujeme Vaší pozornosti **publikaci Eurydice Celostátní testování žáků v Evropě: Cíle, organizace a využití výsledků**.

Citujeme z předmluvy této publikace: „... spolehlivé informace o výkonu žáků mají klíčový význam pro úspěšnou realizaci cílené vzdělávací politiky a není žádným překvapením, že v posledních dvou desetiletích se celostátní testy staly důležitým nástrojem pro měření dosažených výsledků vzdělávání.“

Tato zpráva Eurydice poskytuje přehled o kontextu a organizaci testů ve 30 evropských zemích a také o tom, jak jsou výsledky testů používány ve prospěch jednotlivých žáků a na úrovni škol a státní vzdělávací politiky. Představuje rozdílné přístupy evropských zemí k cílům, frekvenci a rozsahu celostátních testů. Publikaci, přeloženou do českého jazyka, naleznete na http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/109CZ.pdf.

Pro ty, kteří se chtějí něco dozvědět o způsobech testování, nabízíme k dispozici na webových stránkách projektu NIQES pracovní překlad České školní inspekce i anglický originál studie OECD **Integrovaní formativního a sumativního hodnocení autorky Janet W. Looney**. Citujeme z překladu: „Rozsáhlé hodnocení poskytuje užitečné údaje pro monitorování celkového výkonu vzdělávacích systémů, jednotlivých škol a skupin studentů. Jak již bylo uvedeno, data pomáhají formovat rozhodnutí o směrech vzdělávací politiky, potřebách učebních plánů/kurikul, přidělování finančních prostředků, stejně jako přizpůsobování obecných vzdělávacích strategií. Toto hodnocení také pomáhá udržet zaměření škol na výsledky studentů a posílení národních nebo regionálních vzdělávacích standardů.“ Více na <http://www.niqes.cz/Ke-stazeni/Integrovani-formativniho-a-sumativniho-hodnoceni>.

Připravte se na první celoplošnou zkoušku testování

V prosinci 2011 proběhla na 104 školách pilotní zkouška testování žáků 5. a 9. tříd. První celoplošná generální zkouška ověřování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol proběhne v termínu **21. 5. – 8. 6. 2012**. Jaké budou základní rozdíly oproti pilotnímu ověřování? Především dojde k výraznému nárůstu testovaných škol. V prosinci 2011 se testovalo na 104 školách, letos půjde o cca 4200 škol. Celý systém, logistický model, náplň testových úloh, dozná změn. Jedním z důležitých hledisek při návrhu systému a souvisejících procesů ale nadále zůstává snaha o co nejmenší a nejcitlivější omezení provozu školy během realizace testování. To vše při zachování co největší volnosti procesů, ve kterých velmi různorodé školy budou moci zohlednit svá specifika.

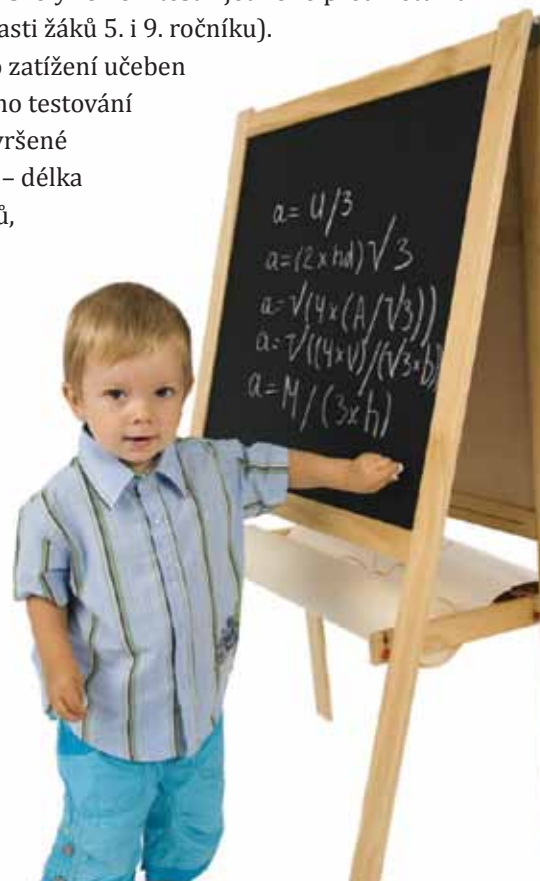
Jak to tedy bude s technologickými prvky systému a logistickým modelem konkrétně?

- Nadále bude využita technologie tlustého klienta testovací aplikace, vznikne také jeho **mutace pro operační systémy Linux**. První verze bude k distribuci uvolněna od poloviny února 2012. Tuto aplikaci

si budou školy samostatně instalovat za vzdálené podpory dodavatele a ČŠI. Protože i po tomto datu bude nadále probíhat vývoj dalších funkcí souvisejících s modelem provedení celoplošné generální zkoušky, bude aplikace vybavena **modulem automatického autoupdate**. Tento modul po spuštění aplikace zjišťuje dostupnost nové verze v centrálním úložišti. Pokud existuje nová verze

aplikace, je stažena a na PC, kde byla aplikace spuštěna, se tato automaticky přeinstaluje. Tím je pro školy zajištěna **bezúdržbovost**.

- Přibude **nová administrační aplikace** v podobě tenkého klienta – webového portálu – dostupného pro školy a administrátory systému. Funkčnosti pro školy umožní vkládání dat o žácích účastnících se celoplošných zkoušek. Školám zde budou k dispozici i základní data o provedení instalace v dané škole vycházející z komunikace klientských aplikací instalovaných ve školách s centrální částí systému. **V průběhu a po ukončení testování** zde budou k dispozici **on-line data** o probíhajících procesech a následně pak samotné **výsledky žáků a škol**.
- Centrální systém bude doplněn o modul **katalogu úloh**, který umožní generování testů dle šablonové definice obsahu nad rozsáhlým úložištěm úloh. Definice šablonou a automatické generování zajistí vznik **vzájemně různých variant testů**.
- Testovací aplikace projde drobnými **změnami designu** a bude **zjednodušeno** její administrační rozhraní pro správu testových dávek.
- Pro optimalizaci internetové komunikace bude snížena velikost testových dávek pro školu změnou jejich vnitřní struktury. V kombinaci s novými funkcemi klientské aplikace umožní masivnější **využití multimediálního obsahu**, mimo obrázků k úlohám tak bude možné využít i video nebo audio soubory např. pro poslechové úlohy testů z cizího jazyka.
- Pro dokončení testů školou se předpokládá období tří týdnů. V tomto období budou k dispozici testové sady v dostatečném množství variant. Podle výsledků rychlého šetření zaměřeného na vybavení škol počítači vyplývá, že nejhůře vybavené školy rozloží test z jednoho předmětu na maximálně 10 skupin (při účasti žáků 5. i 9. ročníku). Při předpokladu celodenního zatížení učeben školy při realizaci kompletního testování (uvažovány denně 4 testy završené na konci 6. vyučovací hodiny – délka testu 60 minut u cizích jazyků, resp. 45 minut u matematiky a češtiny) budou potřebovat 7 a půl dne. To je ale extrémní příklad nejhůře vybavených škol (podle šetření se jedná o zhruba 1 %). U většiny škol je při maximálním zatížení počítačových učeben možné **dokončit kompletní testování již po 3 dnech**. Protože maximální využití počítačových učeben může výrazně omezit výuku dalších

netestovaných žáků jiných ročníků, bude mít škola možnost rozložit testování v rámci celkem tří týdnů dle vlastního uvážení s minimálním omezením ze strany provozovatelů testování.

- Harmonogram provedení jednotlivých testů školou bude svázán jen velmi obecně. Pro školy bude závazné pouze absolvování testů z daného předmětu do určeného období celých 3 týdnů.

Rozeslání detailnějších instrukcí k přípravě spolu s harmonogramem celé zkoušky proběhne elektronicky od 13. února.

Do poloviny února proběhne instalace školní testovací aplikace ve všech dotčených školách na všechna určená PC. Již od počátku instalace bude k dispozici bezplatná linka podpory realizovaná dodavatelem, zároveň bude poskytována podpora z řad zaměstnanců České školní inspekce.

Jaké budou rozdíly u testových úloh?

- při pilotním ověření se testovala pouze matematika, čeština a angličtina, nyní se připravují i testy z **němčiny a francouzštiny** (pouze pro 9. ročníky)
- časová dotace pro testy z cizích jazyků bude **60 minut**, pro český jazyk a matematiku **45 minut** (v pilotním ověření trvalo 40 minut)
- oproti pilotu budou v testech zařazeny i otevřené úlohy – takové, které je možné vyhodnotit bez hodnotitele, u cizích jazyků budou zařazeny i úlohy s poslechem
- nově bude zařazeno i tzv. adaptivní testování – podle úspěšnosti žáka v první skupině úloh mu budou zobrazeny úlohy minimální obtížnosti (základní standard) nebo vyšší obtížnosti
- předpokládá se více variant testů pro češtinu, matematiku a angličtinu. Počet variant testů bude uzpůsoben počtu dní, v rámci jednotlivých dnů budou pro žáky sestaveny různé verze testů, aby sousedící žáci neměli stejné pořadí úloh

Při pilotním ověření se jednalo především o ověření technické realizovatelnosti testování, cílem prvního celoplošného testování bude zjištění, zda je myšlenka jednotných testů ověřujících minimální úroveň dovedností aplikovatelná na celou šíři populace žáků, nakolik je pro žáky přínosem zařazení otevřených úloh a zda je reálné do budoucna uvažovat i o zařazení otevřených úloh hodnocených hodnotitelem. Cílem je i hledání optimální podoby výstupů testování pro žáky i pro školy, maximální použitelnost výsledků pro hodnocení výuky v rámci školy.

Zveme Vás na konferenci

Pro odbornou pedagogickou veřejnost a novináře specializující se na školství připravujeme na polovinu března celodenní konferenci, která se bude věnovat nástrojům hodnocení české vzdělávací soustavy včetně plošného testování. Přednášet na ní bude, kromě manažerů jednotlivých klíčových aktivit projektu NIQES z České školní inspekce, i zahraniční host Paul Santiago.

Celodenní konference s názvem „Testování a další nástroje hodnocení české vzdělávací soustavy“ se bude konat 16. března 2012 v Praze. Jaká budou prezentovaná témata? Role testování v hodnotících systémech vzdělávání, Národní šetření žáků v počátečním vzdělávání, Tvorba testových úloh a analýza jejich výsledků a Prezentace dalších nástrojů pro inspekční hodnocení vzdělávací soustavy. Anglická prezentace zahraničního hosta bude tlumočena do českého jazyka.

Podrobnosti o chystané konferenci se dozvíte na www.niqes.cz.

Zveme Vás na workshopy

Pro odbornou pedagogickou veřejnost připravuje Česká školní inspekce sérii informačních panelů - workshopů, jejichž tématem bude diskuze nad cíli a dopady projektu NIQES, zejména v oblasti zjišťování výsledků ve vzdělávání (zjišťovací testy) a vazeb na další klíčové aktivity. Bude se jednat o celodenní pracovní semináře, které se budou konat ve všech krajích České republiky. Jejich účelem bude podrobně informovat a diskutovat o připravovaném prvním celoplošném testování žáků 5. a 9. tříd, které proběhne v květnu a červnu 2012. Bližší informace o chystaných workshopech získáte na www.niqes.cz.

NIQES

Národní systém
inspekčního hodnocení
vzdělávací soustavy

Česká školní inspekce
Fráni Šrámka 37
150 21 Praha 5

www.csicr.cz
www.niqes.cz